Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

MENINGER

Tid for forsoning?

UNDER SISTE KRIG valgte 6000 nordmenn å melde seg til frivillig innsats for tyskerne på Østfronten. Hver syvende blant disse falt på slagmarken. Hvorfor valgte nordmennene å våge livet i tysk tjeneste? Motivene var sikkert blandet. Ved landssvikoppgjøret ble det imidlertid gitt streng straff til frontkjemperne. Slik bør det naturligvis være. Å bære våpen for okkupasjonsmakten er en ytterst alvorlig forbrytelse.

Etter krigen var det ikke bare fengselsstraff som ventet frontkjemperne. De har også måttet sone samfunnets fordømmelse helt frem til våre dager.

IEN ARTIKKEL i Fredriksstad Blad tirsdag spør imidlertid Sverre Torp om ikke tiden nå er moden for fred og forsoning. Det synes vi den er. Krigen sluttet for snart femti år siden. De frontkjemperne som fortsatt lever er i dag aldrende mennesker. Nå ønsker de å sette opp et minnesmerke over kamerater som falt i kamp mot Sovjetunionen i den finske fortsettelseskrigen fra 1941 til 1944. Det bør de få lov til.

En del av de norske frontkjemperne hadde vært frivillige under Vinterkrigen fra 1939 til 1940. Likevel må man naturligvis skille mellom frivillig innsats fra norsk side i Vinterkrigen og i Fortsettelseskrigen. Slik minnesmerket er tenkt utformet skulle det ikke være noen fare for sammenblanding.

Sverre Torp argumenterer utmerket for denne sak. Vi oppfatter ikke dette på noen måte som noen «godkjenning» av frontkjempernes innsats. Ved landssvikoppgjøret etter krigen fikk de sin helt nødvendige straff. Men nå er det 48 år siden krigen sluttet. Det er på tide med fred og forsoning.

Strid om minnesmerke

Norske frivillige fra krigen på Østfronten ønsker å reise et minnesmerke i Finland over de nær to hundre nordmenn som falt i kampen mot russerne. Dette har vakt oppsikt i Norge denne sommeren, og statsminister Bondevik har personlig grepet inn overfor finske myndigheter.

Desember 1939 ble Finland angrepet av Sovjetunionen. Vinterkrigen, som den ble kalt, førte blå. til at 450.000 finner ble fordrevet fra sine hjem i Karelen. De fikk aldri vende tilbake.

Sovjet ble øyeblikkelig ekskludert av Folkeforbundet. Bittersheten over russernes overfall var stor, ikke minst i Norge. Man hadde frykt i minne avisene nær sagt daglige beskrivelser av Stalins tyranni og «utrenskningene» i 30-årene. Mange nordmenn nærer således stor antipati overfor kommunismen.

Reaksjonene uteble da heller ikke. Over tusen studenter samlet seg til en spontan sympatidemonstrasjon ved den finske legasjon i Oslo da meldingen om angrepet kom. Tusener andre var ellers møtt fram. I Kirkenes arbeidet man dagnet rundt med å skaffe husly til finske flyktninger som veltet inn over grensen. Utallige nordmenn sa seg villig til å ta imot evakuerte finske barn. Mens russerne protesterte mot den norske "holdning", ble målet om å samle inn 50.000 ryggsekker til Finland nådd.

Største offer var kontingentene av norske frivillige til Vinterkrigen. De overlevende vendte tilbake til Norge som helter.

To år senere angriper Tyskland Sovjetunionen, og den så-kalte «Fortsettelseskrigen» var også medlemmer av Quislings parti. Den tyske propagandamaskinen satte dessuten likhetstegn mellom den frivillige innsats under Vinterkrigen og nå etter 1941. For endel var trolig dette utslagsgivende. Av de 900 nordmenn som ble liggende igjen på slagmarken, utgjorde Finland-nordmenn, ikke minst tjenestemenn, gjorde en enorm innsats under krigen. Det store presset gjorde at enkelte fortsatt sliter med lidelsene, og følgelig har tungt for å forsone seg med de som kjempet på den gale siden.

Frontkjemperne fikk sin rettmessige straff etter krigen.

Minnesmerke. *Sverre Torp tar i dagens kronikk opp spørsmålet om ikke tiden er moden til å reise et minnesmerke over norske soldater som falt i Vinterkrigen.*

Foto: NTB

VINTERKRIGEN

196 norske frontkjemperne falt på Finlands-avsnittet under den annen verdenskrig. Er tiden moden for å reise et minnesmerke ove disse? Sverre Torp etterlyser forsoning i dette innlegget. Torp er lærer ved Seiersten ungdomsskole.

Det er med andre ord ikke snakk omet monument i hugget granitt over gammel eller ny nazisme. Heller ikke en gedenk[illegible] med [illegible] til de[illegible]den. Ungguttene ungikk heller ikke straff.

Begge eksemplene utløser tanker og spørsmål - hver på sin måte. Et eventuelt minnesmerke i Finland reiser også spørsmål: Hva ligger bak frontkjempernes initiativ? Er det riktig av norske myndigheter å blande seg inn i dette? Til VG sier tidligere frontkjemper Helge Wiik at de som kjempet og tet livet for noe de trodde på. Minneplaten skulle for øvrig ha en enkel inskripsjon: «Til minne om de 196 frivillige som falt i Fortsettelseskrigen 1941-44».

Faksimile: FREDRIKSSTAD BLAD 20. JULI 1993.

Forsoning. *Vi ser ingenting i veien for at det reises et minnesmerke over falne frontkjempere.*

103801